

21. međunarodni znanstveni skup hdpl-a

Jezična politika i jezična stvarnost
(*Language Policy and Language Reality*)

Jagoda Granić

0. Uvod

Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku — HDPL organizator je 21. međunarodnoga znanstvenoga skupa *Jezična politika i jezična stvarnost / Language Policy and Language Reality*, održanoga u Splitu od 24. do 26. svibnja 2007. u Zavodu za znanstveni i umjetnički rad (HAZU), koji je već četvrtu godinu i suorganizator skupa. Osim programā na oba radna jezika, hrvatskome i engleskome, svi su sudionici uz ostale materijale dobili i dvojezičnu knjigu sažetaka svih izlaganja. Svaki od tri dana skupa započeo je s izlaganjem pozvanoga predavača koje je slijedila plenarna sesija, a onda i izlaganja u dvjema sekcijama.

1. Međunarodna recenzija (The Linguist list)

I dosad su uz hrvatske poznate lingviste koje Društvo okuplja (kao i mlade kolege na početku znanstvene karijere) sudjelovali i cijenjeni inozemni gosti. No ove godine — nakon što se naša konferencija našla na popisu najvažnijih svjetskih konferencija iz područja lingvistike prestižnoga udruženja *The Linguist* (www.linguistlist.org), zahvaljujući pozitivnim međunarodnim recenzijama — svoje sudjelovanje na skupu prijavili su lingvisti iz svih krajeva svijeta. Sudjelovali su izlagači iz 21 zemlje: europskih zemalja (Italije, Slovenije, Mađarske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Srbije, Njemačke, Austrije, Rumunjske, Makedonije, Poljske, Francuske, Velike Britanije, Nizozemske), iz SAD, iz Australije, te azijskih zemalja (Rusija, Južna Koreja, Tajvan, Malezija, Kina), i to sa sveučilišta među kojima su Sorbonne, Harvard, Lomonosov, Sankt-Peterburg, Georgetown, Cornell te sveučilišta u Exeteru, Hong Kongu, Amsterdamu. Pozitivna recenzija *The Linguist-a* razlog je zašto se konferencija našla i na drugim inozemnim adresama poznatih sveučilišta i renomiranih izdavača (v. na adresi: www.hdpl.hr).

2. Pozvani inozemni izlagači

U nastavku teksta kratko će se predstaviti nekoliko izlaganja pozvanih inozemnih izlagača.

Ranko Bugarski iz Srbije u uvodnome izlaganju *Europska jezična politika između raznolikosti i globalizacije* govori o “novom svjetskom lingvističkom poretku”, uzimajući u obzir međunarodne i nacionalne, regionalne i lokalne, manjinske i imigrantske, materinske, druge i strane jezike. Jezičnu stvarnost današnje Europe promatra u historijskom kontekstu. Smatra da se na globalnom engleskom i ugroženim jezicima zasniva jezična politika Europske Unije, a to znači “očuvanje i jezične i kulturne raznolikosti”. Bugarskoga posebno zanima Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima, kojoj se postupno priključuju i zemlje Zapadnoga Balkana.

Drugoga je dana Paul-Louis Thomas iz Francuske u izlaganju pod naslovom *Jezična politika na Sorbonni prema jezičnoj aktivnosti BHS jezika* istaknuo osnovni problem BHS (bosansko-crnogorsko-hrvatsko-srpskoga) jezika na Sorbonni: treba li ih predavati odvojeno i pod kojim nazivom? Thomas polazi od jezične stvarnosti i od posljedica jezičnih politika u davnoj i nedavnoj prošlosti. Govorio je o različitim standardima, ali jedinstvenom jezičnom sistemu koji omogućuje gotovo “stopostotno međusobno razumijevanje govornika sa svih područja” na razini standarda, dakako. Spomenuo je i pragmatičke faktore koji “idu u prilog jednoga predmeta s četverostrukim nazivom”, no ta činjenica ne negira praksu (i potrebu) angažiranja više različitih lektora na jednom predmetu.

Wayles Browne iz SAD u svom je izlaganju pod naslovom *Misli o prosjetiteljskoj ulozi primijenjene lingvistike* govorio o ulozi lingvиста u svojim jezičnim zajednicama koji su “skloni u vlastitom jeziku vidjeti unikum”. Primijenjene lingviste razlikuje od kroatista, polonista, anglista, upravo onih koji jezik u svojim zajednicama poimaju kao unikum. Primijenjeni lingvisti jezik poimaju i tumače puno šire, s različitih aspekata, uočavaju neke zajedničke crte bez obzira na to o kojim je jezicima riječ. Ne ograničava ih ili ih ne bi trebala ograničavati, smatra Browne, činjenica o pripadnosti nekoga jezika nekoj jezičnoj zajednici.

Trećega dana skupa Valerij Mokienco iz Rusije izlagao je o temi *Nova ruska frazeologija u novom ruskom društvu*. Naime, odraz su nove političke situacije u Rusiji promjene u suvremenom ruskom jeziku, posebice u leksiku i frazeologiji. Za razliku od leksika, “frazeologija na opću jezičnu situaciju reagira selektivno podvrgavajući promjenama sferu ekspresije”. Novi ruski leksik i frazeologija imaju različite sfere nominacije koje su rezultat njihovih specifičnih lingvističkih svojstava. Imaju različite funkcije, ali zajednički cilj — označavanje i karakterizaciju nove ruske stvarnosti.

3. Tematska izlaganja

Odabrana tema u središtu je interesa i domaće i inozemne javnosti: o njezinoj aktualnosti i zanimljivosti na najbolji način svjedoči više od 200 sudionika, od kojih je 160 izlagača iz 21 zemlje. Od predloženih podtema (više na www.hdpl.hr) posebno su ih zanimala sljedeće teme:

- društveni kontekst
- elementi i principi jezične politike,
- planiranje jezika (planiranje statusa, jezična prava, planiranje korpusa, politika jezičnog obrazovanja).

Jezična kultura (jezična i komunikacijska kompetencija, pragmatika i retorika), politički diskurs (jezična manipulacija i ideologizacija), novogovor i politička korektnost te stavovi prema jezicima također su neke od tema izlaganja. Bilo je riječi i o strategijama hrvatske jezične politike (hrvatski jezik u EU, hrvatski jezik kao drugi/strani jezik), o jezičnoj politici EU (manjinski i većinski jezici, jezična politika europskih institucija, nastava jezika u Europi) te o globalnoj jezičnoj politici, tj. o jezičnom imperijalizmu, ali i o jezičnoj raznolikosti i njezinoj budućnosti. Izlaganja su raspoređena prema tematskim blokovima u dvjema sekcijama.

U prvoj su plenarnoj sesiji izlagali Ranko Matasović, Ivo Žanić, Danica Škara i Zoltán Kövecses (jezična tolerancija, jezična politika EU — kako funkcioniraju dva nacionalna varijeteta njemačkoga jezika, politička korektnost i verbalna higijena, jezična ideologija), te Željka Fink, Jagoda Granić, Yvonne Vrhovac, Dubravko Škiljan i Vlasta Erdeljac (utječe li politika na definicije u rječnicima, jezična stvarnost: novogovor u užem izboru, politika poučavanja i učenja stranih jezika u Hrvatskoj, hrvatski na pragu EU). U drugoj su plenarnoj sesiji izlagali Damir Kalogjera, Juhani Nuorluoto, Maja Bratanić, Marko Stabej i Anja Nikolić-Hoyt (diglosijska perspektiva, dija-grafemi u slavenskim grafemičkim sustavima, jezična politika i terminološko planiranje, službena slovenska jezična politika i strah od jezične stvarnosti, engleski između jezične politike i jezične stvarnosti). U trećoj plenarnoj sesiji izlagali su Marina Katnić-Bakaršić, Damir Horga, Mirjana Dedaić i Maria Cichońska (jezik, politika i moć u tipovima diskursa; retorika TV Dnevnika, pragmatički pogledi na političku laž, novogovor).

4. Hrvatska jezična politika: pogled iznutra — pogled izvana (okrugli stol)

Budući da je i u slučaju hrvatske, i svake druge, jezične politike nužna dvostruka, tj. dvosmjerna optika, i po zamisli moderatorice Jagode Granić sudionici okrugloga stola izabrani su prema tomu kriteriju: domaći i strani lingvisti čija bi razmjena iskustava i različiti pogledi trebali pomoći osta-

lim sudionicima da potpunije sagledaju probleme s kojima se svakodnevno suočavaju. I jedni i drugi trebali bi svojom viđenjem tih problema osvijestiti sve njezine slabosti i nedorečenosti. Sudjelovali su: Maja Bratanić, Damir Horga, Dubravko Škiljan i Yvonne Vrhovac (svi iz Hrvatske), Wayles Browne (SAD), Vesna Požgaj-Hadži (Slovenija) i Paul-Louis Thomas (Francuska).

Središnja tema o kojoj su svoja mišljenja iznijeli i sudionici okrugloga stola i kolege u publici bile su strategije nove hrvatske jezične politike. Posebno je, s obzirom na političku situaciju, zanimljiv položaj hrvatskoga jezika “na pragu Europske Unije”. O tome su govorili Dubravko Škiljan i Maja Bratanić, koja je istaknula i probleme hrvatske leksikografije i terminologije. Pitanje položaja hrvatskoga jezika na stranim sveučilištima i dalje je do kraja neriješeno pitanje. Svoje spoznaje o tome iznijeli su Paul-Louis Thomas, Vesna Požgaj-Hadži i Wayles Browne. Hrvatski jezik kao drugi/strani tema je koja se počela sustavnije promišljati tek u posljednje vrijeme, ali, političkim rječnikom govoreći, još uvijek “ima puno otvorenih pitanja” (primjerice, nepostojanje udžbenika ni centra za hrvatski kao strani/drugi). O učenju stranih jezika te mjestu koje engleski jezik ima u obrazovnome sustavu više je govorila Yvonne Vrhovac, a o potrebi učenja retorike, na svim razinama, nadahnuo je govorio Damir Horga. Ovo su, dakako, bile samo neke od tema kojima bi se trebala baviti izravna hrvatska jezična politika. O tome zajednički stav imaju i oni koji je promatraju *iznutra* i oni koji je promatraju *izvana*.

5. Predstavljanje knjiga i časopisa

Drugoga dana skupa uvriježeno je predstavljanje najnovijih knjiga i časopisa čiji su autori i urednici članovi našega Društva ili pozvani predavači.

Predstavljen je novi zbornik HDPL-a *Jezik i identiteti* urednice Jagode Granić. Osim recenzenata radova, renomiranih stručnjaka za pojedina područja, zbornik ima i glavne recenzente, a vrijedi istaknuti — i međunarodnu recenziju. Osim toga zbornika predstavljeni su i sljedeći naslovi:

Antica Menac: *Hrvatska frazeologija*

Željka Fink Arsovski i sur.: *Hrvatsko-slavenski rječnik poredbenih frazema.*

Dubravko Škiljan: *Mappa mundi: Kartografi i njihova publika / Svjetovi i znakovi / Izrazi i sadržaji / Značenja i smislovi*

Dubravko Škiljan: *Vježbe iz semantike ljubavi*

Zoltán Kövecses: *Language, Mind, and Culture*

Marina Katnić-Bakaršić: *Stilistika*

Nives Opačić: *Hrvatski u zagradama: globalizacijske jezične stranputice*

Nevenka Blažević: *Grundlagen der Didaktik und Methodik des Unterrichts Deutsch als Fremdsprache*

Croatian Journal of Philosophy, Philosophy of Linguistics, Vol VI, No 18

6. Kulturni i društveni program

Kulturni program (kazališna predstava) na posljednja četiri skupa HDPL-a postao je dio programa (na kraju drugoga dana) konferencije. Ovoga je puta u Foyeru Hrvatskoga narodnoga kazališta organiziran koncert svjetske filmske glazbe *Over the Rainbow* renomirane glumice Ksenije Prohaske i njezinih gostiju.

Prve večeri svečana večera za sve sudionike održana je u Staroj gradskoj vijećnici na kojoj su pozvanim inozemnim predavačima uručeni prigodni darovi Grada Splita. On je posljednje četiri godine bio i glavni sponzor znanstvenoga skupa te je i omogućio održavanje primanja u elitnim gradskim prostorima, svake godine u drugome ambijentu.

7. Novost: izdavač *Cambridge Scholars Publishing*

HDPL ne organizira samo znanstvene skupove, nego je i izdavač zbornika radova koji se redovito objavljuju svake godine i šalju na sve važnije adrese u Hrvatskoj i u svijetu. Renomirana izdavačka kuća *Cambridge Scholars Publishing* pokazala je zanimanje za temu skupa i u svome pismu HDPL-u, odnosno organizatorici skupa Jagodi Granić, ponudila je objavljivanje i distribuciju knjige izabranih radova.

The Linguist, Bernard Spolsky i *Cambridge Scholars Publishing* na najbolji način pokazuju da se isplatio silan trud u organizaciji skupa, od izbora teme i predviđenoga programa do njegova ostvarenja. Činjenica da se skup *Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku* našao u društvu s etabliranim svjetskim lingvističkim skupovima veseli svakoga od nas i, naravno, obvezuje. Jer postignutu razinu treba i zadržati.